

Hyväksytty sähköpostimenettelyssä

27.11.2019

Digi arkeen -neuvottelukunnan 6/2019 kokous

Aika	Torstai 14.11.2019, klo 9:30-12:30
Paikka	OM, nh.Julkisuus (Eteläesplanadi 10/12, Helsinki) + etäyhteys
Puheenjohtaja	Marianne Heikkilä, Marttaliitto
Neuvottelukunnan jäsenet	Ilona Salonen, vs. toiminnanjohtaja: SAMS Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf Mohammed Laraki, hallituksen jäsen, Moniheli ry Ulla Korhonen, Apuomena ry Tiina Etelämäki, vs. toiminnanjohtaja, Enter ry Kristiina Korjonen-Kuusipuro, post-doc tutkija, Itä-Suomen yliopisto (etäyhteys) Markku Möttönen, Näkövammaisten liitto ry Eveliina Saari, FT, dos. johtava tutkija, Työterveyslaitos Liisa Tiainen, vastaava asiantuntija, Vanhustyön keskusliitto ry Ville Vaarne, viestintäpäällikkö, Suomen kirjastoseura ry Sami Älli, Saavutettavuusyksikön johtaja, Kehitysvammaliitto ry Sari Vapaavuori, kehittämispäällikkö, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry Virva Viljanen, asiantuntija, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry Hanna Kari, vapaaehtoistoiminnan päällikkö, HelsinkiMissio ry Terhi-Anna Wilska, professori, Jyväskylän yliopisto (etäyhteys) Laura Anderssonin sijasta: esteettömyysasiantuntija Ari Kurppa, Invalidiliitto ry
	Tiina Salminen, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö (etäyhteys) Panu Artemjeff, erityisasiantuntija, oikeusministeriö Marjukka Saarijärvi, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Sihteeristö	Johanna Nurmi, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö (etäyhteys) Heikki Talkkari, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö Sanna Juutinen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö Pirre Laaksonen, koordinaattori, valtiovarainministeriö Eeva-Kaisa Kivistö, viestintäasiantuntija, valtiovarainministeriö
Esittelijät/kutsutut:	Mikko Mattinen, VRK Jani Ruuskanen, VRK Niko Ruostetsaari, VM Anna-Mari Rusanen, VM Juuso Ouli, VM
Estyneet/Poissa:	Pekka Räsänen, professori, Turun yliopisto Leena Aaltonen, kulttuuriasiainneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö Katju Holkeri, finanssineuvos, valtiovarainministeriö Miikkael Ringman, kehittämissuunnittelija, Suomen Settlementiliitto ry Kirsti Timperi, toiminnanjohtaja, TIEKE Satu Miettinen, professori, Lapin yliopisto Tiina Vyyryläinen, edunvalvonta-asiantuntija Kuluttajaliitto ry

1 Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (Liite 1)

Puheenjohtaja Marianne Heikkilä

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.36. Edellisen kokouksen pöytäkirjaluonnos hyväksyttiin muutoksitta.

2 Digi- ja väestötietovirasto esittäytyy (Liite 2)

Mikko Mattinen, [1.1.2020 lukien viraston asioinnin ja asiakaslähtöisyyden johtaja](#)
Jani Ruuskanen, johtava erityisasiantuntija

Neuvottelukunta kuunteli ja katsoi VRK:n ylijohtajan Janne Viskarin videotervehdyksen. Viskari on nimitetty vuoden 2020 alussa toimintansa käynnistävän uuden Digi- ja väestötietoviraston pääjohtajaksi.

Mattinen kertoi [uuden Digi- ja väestötietoviraston](#) DVV (Väestörekisterikeskus, maistraatit ja Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimiva maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö yhdistyvät yhdeksi virastoksi) tehtävistä lyhyesti. Erityisesti nostoina voidaan pitää design for all –ajattelu, innovaatiot sekä kokeilut.

Ruuskanen kertoi erityisesti suomi.fi –palveluista ja niiden kehittämistyöstä. Alustat on nyt rakennettu ja jatkossa keskitytään erityisesti eurooppalaiseen ja maiden rajat ylittävien palveluiden kehittämiseen mm. Katso-tunnistaminen uudistus, uusi Valtuus-rekisteri. Nämä perustuvat eurooppalaiseen sääntelyyn SDG (Single Digital Gateway) –asetukseen sekä eIDAS-velvoitteisiin. Vuoteen 2023 ,mennessä Suomen eri viranomaisille on velvollisuus tehdä 21 rajat ylittävää palvelua. KEHA-keskus koordinoi tätä suunnittelua Suomessa. DVV:n vastuulla on osoitteenmuutos sekä syntymätodistus-prosessit. Sähköinen valtakirja on jo kohtuullisen laajasti käytössä ja tämä on erityisen helpottavaa mm. puolisoiden ja lasten välillä. Kansallisesti myös nk. KaPa-lakia tullaan muuttamaan, jolloin tiskiasioiminen tulee mahdolliseksi.

Kaikki palvelut ja ohjeet löytyvät jo nyt keskitetysti yhdestä osoitteesta: palvelunhallinta.suomi.fi

[Sanna Juutinen ja Ville Vaarne saapuivat kokoukseen]

3 Tietoisku ajankohtaisesta teemasta: Human-Centered Digitalization and Services -julkaisun esittely (Liite 3 a ja b)

Eveliina Saari, FT, dos. johtava tutkija, Työterveyslaitos

Syyskuussa julkaistu kirja, jossa tutkimusartikkeleita digitalisaation vaikutuksista työhön ja ihmisten arkeen. Kirja on Palvelutalouden vallankumous- Ihminen digitalisaation keskiössä – hankkeen tieteilin lopputulos, jossa on myös samaa aihetta tutkineiden ulkomaisten tutkijoiden artikkeleita. Jos joku on kiinnostunut luvuista 4 (ihmislähtöinen arviointimenetelmä) tai 15 (työntekijän toimijuus digitalisaatioissa, hetki ennen automatisaatiota) niin Eveliinalta voi pyytää author copyn omaan käyttöön. Ylipistojen tietokannoissa kirja on avoimesti luettavissa. Toim. Toivonen, Marja ja Saari, Eveliina. Maksullinen kirja on ladattavissa kokonaan tai luvuttain osoitteessa: <https://www.springer.com/gp/book/9789811377242> .

TAUKO

4 AuroraAI-ohjelma ja toimeenpano 2020-2022 (Liite 4)

Niko Ruostetsaari, koordinaattori, valtiovarainministeriö

Viime hallituskaudella esiselvityksellä alkanut kansallinen tekoälyohjelma AuroraAI:n tavoitteena on toteuttaa ihmislähtöinen toimintamalli, jossa tekoäly auttaa kansalaisia ja yrityksiä hyödyntämään palveluita oikea-aikaisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla. Ohjelmassa hyödynnetään elämäntapahtumien ympärille rakennettavaa ekosysteemiä. Siinä luodaan teknisiä edellytyksiä nykyisten olemassa olevien palveluiden ja alustojen vuorovaikutukselle ja niiden keskinäiselle integraatiolle.

Hallitusohjelmaan peilaten on valittu kolme elämäntapahtumaa, joita hankkeessa vuosina 2020-2022 on tarkoitus kehittää: työllisyysasteen nostaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä elinikäinen oppiminen.

Mukaan pääsee olemalla yhteydessä VM kontaktihenkilöihin, toiminta on muutoinkin avointa (mm.avoin Slack-tila sekä joka toinen perjantai avoin Skype-kokous). <https://vm.fi/auroraai>

5 Tekoälyn hyödyntäminen ja etiikka (Liite 5 a ja b)

Anna-Mari Rusanen, kognitiotieteen lehtori, Helsingin yliopisto, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Juuso Ouli, asiantuntija, valtiovarainministeriö

Rusanen alusti erilaisista läpinäkyvyysteemoista ja teoreettisista taustoista. Nyt eri puolilla Eurooppaa pohdittavat eettisten ohjeistuksien taustalla ovat kaikki erilaiset läpinäkyvyyssymykset. Kuitenkin eri toimijoilla on aivan erilaisia vaatimuksia läpinäkyvyydestä. Tällä hetkellä pohditaan muun muassa sitä minkälaista algoritmista osaamistaitoa tullaan edellyttämään lähitulevaisuudessa kansalaisilta, päättäjiltä, viraston esim.Kelan pääjohtajalta, entä muilta. Läpinäkyvyyden sijasta voitaisiinkin puhua ”tiedät mitä teet -periaatteesta”.

Ouli alusti juridisesta näkökulmasta läpinäkyvyyden tematiikasta valtionhallinnossa.

- jäljitettävyys (tietosuoja-asetus ja tiedonhallintalaki 1.1.2020 alkaen);
- selitettävyys (ymmärrettävää ja yksinkertaista kieltä; hallintolaki; digipalvelulaki mm.saavutettavuuspuoli);
- tiedotus: hallintolaissa päätökset on perusteltava (tämä myös mm.tekoälyn tekemän päätöksen osalta tulee avata); tiedottaminen lainsäädännössä (julkisuuslaki, hallintolaki, digipalvelulaki, tietosuoja-asetus).

Keskusteluissa alustuksiin 4 ja 5 liittyen nousi esiin haasteellinen tulkinta siitä, mikäli tekoäly tekee päätöksiä, kenellä on virkavastuu. Nykyisen lainsäädännön mukaan virkavastuu liittyy aina luonnolliseen henkilöön, organisaatiota tai yritystä ei siis voida asettaa rikossyytteeseen. Vahingonkorvausvastuu sen sijaan voi syntyä. Tähän tematiikkaan liittyen todettiin oikeusministeriössä olevan paraikaa selvitys käynnissä, jonka lisäksi Perustuslakivaliokunta on todennut asian ole vielä epäselvä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehellä on Verohallinnon osalta asia käsitellyssä ja toisaalta taas oikeuskansleri on jättänyt Kelalle selvityspyynnön.

Keskustelussa nousi esille myös syrjäytyminen-termin mahdollisesta käyttömuutoksesta enemmän merkityksellisyyden, osallisuuden ja aikaansaavan osallisuuden suuntaan. Sivuttiin myös sotepuolen ja erityisesti julkisen terveydenhuollon vastuukysymyksiä tekoälyn auttaessa diagnostiikassa, kielikysymyksiä AuroraAI-ohjelmassa, erityisesti peräänkuulutettiin ei-suomenkielisten mukaan pääsemistä jo kehittämisvaiheeseen erityisesti työllisyysasioissa ja tuotiin esille miten avoimeen valmisteluun voi ei-suomenkielinen osallistua, johon todettiin, että tämä täytyy ottaa huomioon paremmin jatkossa. Myös keskustelussa oli läpinäkyvyys työelämässä ei vain käyttäjille algoritmien yms. avaamisessa vaan myös työntekijän näkökulmasta.

6 Enter ry:n opasteaihekyselyn tulokset (Liite 6)

Tiina Etelämäki, vs.toiminnanjohtaja, ENTER ry - Ikäihmisten tietotekniikkayhdistys

[Enter ry:n juuri julkaistun opasteaiheisen kyselyn tuloksia](#) käytiin tiivistä läpi: yleisimmin kestoltaan 1 tunti, ehdottomasti eniten naisia tulee opastukseen, eniten 70-80-vuotiaita (opastajien arvio), käyttöjärjestelmistä eniten Android-älypuhelimia, yleisin opastusaihe on älypuhelimien perushallinta (kosketusnäytön käyttäminen, asetukset...). Ensimmäistä kertaa myös sähköinen asiointi nousi listalle, mutta valtaosa ei pysty sähköiseen asiointiin, sillä ei hallita laitteen peruskäyttöä. Langaton verkko julkisissa tiloissa on joskus niin heikko, että opastushetken pitäminen on haastavaa. Tulevaisuuden opastusaiheita kysyttäessä koko ajan laajeneva digitaalisten palveluiden kirjo nousi pinnalle, opastajilta kysytään koko ajan moninaisemmista asioista.

7 Neuvottelukunnan jatkosta

Neuvotteleva virkamies Heikki Talkkari, VM, Digi arkeen -sihteeristöstä

Viime kokouksen keskustelujen jälkeen sihteeristö on esittänyt Digi arkeen –neuvottelukunnan jatkamista nk. hybridimallilla, jossa neuvottelukunta itsessään asetettaisiin hieman suppeammassa kokoonpanossa,

kuitenkin ottaen mukaan myös kuntien ja elinkeinoelämän edustajat. Neuvottelukunta suunnittelisi ja toteuttaisi hallitusohjelmasta kumpuavia pyöreän pöydän keskusteluja ja huolehtisi, että näihin tilaisuuksiin saataisiin laajasti eri toimijat mukaan sekä huolehtisi niiden jatkoraportoinnista ja -toimista. Asia on esitelty VM/JulkICT-osaston johtoryhmälle (11.11.), joka on puoltanut esitystä. Seuraavaksi asia esitellään VM:n hallintopolitiikan ohjausryhmä HaORissa (20.11.), jonka jälkeen asiaa käsitellään ministeri Paateron johtoryhmässä 22.11.

8 Elinkeinoelämäyhteistyön jatko

Sami Älli, Ulla Korhonen ja Virva Viljanen esittelivät lyhyesti ehdotusta, jolla neuvottelukunta voisi lähestyä EK ry:tä ja Suomen Yrittäjiä. Hyväksyttiin idea ehdottaa seminaari-työpajan järjestämistä mahdollisesti alkuvuodesta, jossa kerättäisiin ja työstettäisiin näkemyksiä ja kokemuksia. Päivän tehtävänä olisi löytää yhteinen toimintamalli (esim. digituen antamiseen liittyen elinkenoarjoittajille), joka voisi olla ihan käytännön ratkaisu sekä yrittäjien että järjestöjen ja kansalaisten digihaasteisiin.

9 Muut asiat

- Terhi-Anna Wilska esitteli DigiConsumers- hanketta (Liite 7), joka keskittyy erityisesti nuoriin ja talousosaamiseen. Tutkimuksessa on laaja-alaisesti erilaisia toimijoita (monitieteellinen ja –alainen konsortio) mukana ja lopputulemana digitaaliset taloustaidot pyritään saamaan sisällytettyä opetussuunnitelmaan (OPS). Hankkeen kick off -tilaisuus pidetään 17.tammikuuta 2020. <https://digiconsumers.fi/>

- Neuvottelukunnan viimeinen kokoontuminen: joulukuun ”karonkkakokous” 4.12. klo 13-15, VM, nh. Jakovara (os.Mariankatu 9, Helsinki): aikataulujensa salliessa ministeri Paatero tervehtii neuvottelukuntaa, muistellaan kuluneen kauden aikaansaannoksia ja nautitaan kakkukahvit hienon kauden ja upean työn päätökseksi ja kunniaksi.

- Blogikirjoituksia julkaistu suomidigissä:

31.10.2019 [HelsinkiMissio: Kotiin vietävä digiapu senioreiden tukena](#) & [Twitterissä](#)

4.11.2019 [Kuluttajaliitto: Yhteiskunnan tulee tarjota muutakin kuin digiä](#) & [Twitterissä](#)

12.11.2019 Työterveyslaitos: [Enemmän arvostusta digitalisaation hiljaisille kannattelijoille](#) & [Twitterissä](#)

Vielä voi kirjoittaa blogeja, ilmoittaudu Eeva-Kaisa Kivistölle (eeva-kaisa.kivisto@vm.fi).

- [Digiohjelman iltapäivä 27.11.](#) – ilmoittaudu mukaan

10 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti hienosta 3-vuotiskaudesta, kokouksesta ja vilkkaasta keskustelusta sekä toivotti kaikki tervetulleeksi karonkka-kokoukseen 4.joulukuuta.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.31.

Liitteet
Jakelu

Julkaistaan vm.fi :ssä Digi arkeen sivuilla: <https://vm.fi/digi-arkeen-materiaalit>
Neuvottelukunnan puheenjohtaja, jäsenet ja sihteeristö, alustajat